

Vägen till allmän och lika rösträtt

Vilken rättighet är viktigast för dig?

Utbildning

Konstnärlig frihet

Meningsfull fritid

Sjukvård

Rätt till semester

Arbete

Tak över huvudet

Religionsfrihet

Föräldraledighet

Internet

Ren luft och bra miljö

Pressfrihet

Välja kläder själv

Jämlikhet

Mötesfrihet

Offentlig insyn

Välja vem man ska gifta sig med

Rösträtt

Yttrandefrihet

Något annat

Föreningens ändamål.

§ 1. **Uppsala Rösträttsförenings** ändamål är att sträfva för, att hvarje myndig, välfräjdad, svensk man eller kvinna erhåller lika rösträtt vid såväl politiska som kommunala val.

Om inträde i föreningen.

§ 2. Medlem af föreningen är hvarje man eller kvinna, som gillar föreningens allmänna syfte och erlägger en inträdesafgift af 25 öre.

Om styrelsen.

§ 3. Föreningens styrelse består af ordförande, vice ordförande, sekreterare, kassaförvaltare samt tre andra ledamöter.

§ 4. Styrelsen sammankallas af ordföranden, så ofta han finner nödigt, eller då minst tre styrelseledamöter det fordra.

§ 5. För fattande af beslut må utom ordföranden eller v. ordföranden minst tre ledamöter vara närvarande.

§ 6. Skulle vid omröstningar lika röstetal uppstå, afgöres genom lottning.

§ 7. Styrelsens åligganden äro: *att* handhafva föreningens angelägenheter, *att*, då så fordras, anordna extra sammanträden och offentliga möten, *att* verka för filialers upprättande i landsorten, samt *att* tillhandagå med råd och upplysningar i alla de fall, som beröra föreningen och dess ändamål.

Uppsala rösträttsförenings stadgar från 1891. Vad hade föreningen för ändamål (§ 1)? Vad innebar det att vara "myndig" och "välfräjdad"?

Källa: Folkrörelsearkivet för Uppsala län, Uppsala rösträttsförenings arkiv.

1913
392

Protokoll hållet vid Uppsala röstrettsförenings och arbetarefackförenings styrelseers möte d. 4 maj 1897.

- §1. Mötet öppnades av röstrettsföreningens ordförande, hr E. Freding, vilken tillfrånagav anledningen till mötets sammankallande.
- §2. Till ordförande utiogs hr E. Freding, och till sekreterare underleknad.
- §3. Representerade vid mötet befinnas jämsam uppsalaröstrettsföreningens styrelse samt följande fackförenings styrelser: bokbindare-, plåtslagare-, smickare-, stenarbetare-, typograf-, hakekungsmakare-, murare-, målare-, järn- och metallarbetare-, skomakarefackföreningarna.
- §4. Diskuterades frågan om lämpligaste sättet för utpräglning inom staden av fäktupplysningsföretagets skrifter, och beslöt att utse en förstandare för denna skriftspridning samt en underagant för varje vid mötet representerad fackförening.
- §5. Till förstandare för skriftspridningen utiogs hr E. Freding samt två underagantar:
för järn- och metallarbetarefackföreningen:	hr Jonasson, E. Slottsg. 20;
" smickare-	hr U. Wallin, Rådgångsg. 3;
" plåtslagare-	hr Carlsson, Ropslagareg. 18;
" bokbindare-	hr D. Ericson, C. Slottsg. 50;
" hakekungsmakare-	hr J. Söderström, Klungsg. 45;
" murare-	hr J. A. Jansson, Svartbäcksg. 29;
" järn- och metallarbetare-	hr Hjelm, Klungängsg. 30;
" typograf-	hr B. G. Ekstedt, Sjöölsmansg. 27;
" målare-	hr A. Andersson, V. Järnväggsg. 5;
" skomakare-	hr Pettersson, Ropslagareg. 19;
" röstrettsföreningen	hr Löfdahl, V. Järnväggsg. 9.
- §6. Beslöt förvald de jämsam arvade att skriftspridare bestämde 30 % så, att förstandaren egde uppbära 10 % och underagant 20 %.
- §7. Diskuterades frågan om deltagande i allmänna röstrettsmötet i Stockholm instundande sammar, och beslöt att uppdraga åt röstrettsföreningens styrelse att underlösa möjligheterna för anordnande av sådant deltagande. Och skulle röstrettsföreningens styrelse kungöra ^{frågan} till fackföreningarna för att uttöna, om dessa äro villiga att deltaga.
- §8. Ordf. meddelade mötet röstrettsföreningens styrelses beslut att man

Protokoll från Uppsala röstrettsförenings och arbetarefackförenings styrelsemöte 1897. Ge exempel på medlemmarnas yrken (§ 5). Vilken samhällsklass tycker du att de tillhör?

Källa: Folkrörelsearkivet för Uppsala län, Uppsala röstrettsförenings arkiv.

A3

16. Uppsala
Rösträttsförening
Uppsala

Demonstrations- möte

för allmän rösträtt och normalarbetsdag
anordnas vid **Skogshall**
Söndagen den 30 Maj
med föredrag af
Riksdagsman Hj. Branting.

Samling sker i Odinstund kl. 1¹/₂ 3 e. m.

Arbetare kommen mangrant och visen genom att träda in i
demonstrationståget att dessa önskemål äro edra.

Demonstrationsmärken à 5 öre, som böra af deltagarne synligt bäras,
säljas vid samlingen.

MUSIK medföljer.

Läskedrycker tillhandahållas af komiterade.

Upsala Rösträttsförenings Styrelse. **Fackföreningarnes Kretsstyrelse.**

Uppsala 1897, Uppsala Nya Tidning nr. 101 tryckt.

Demonstrationsaffisch från 1897. Vad handlade mötet om? Vem var Hjalmar Branting?

Källa: Folkrörelsearkivet för Uppsala län, Uppsala rösträttsförenings arkiv.

A4

Fotografi från demonstration i Sundsvall 1899. Vad demonstrerade man för? Tror du att det var män eller kvinnor som gick i tåget?

Källa: Sundsvalls museum.

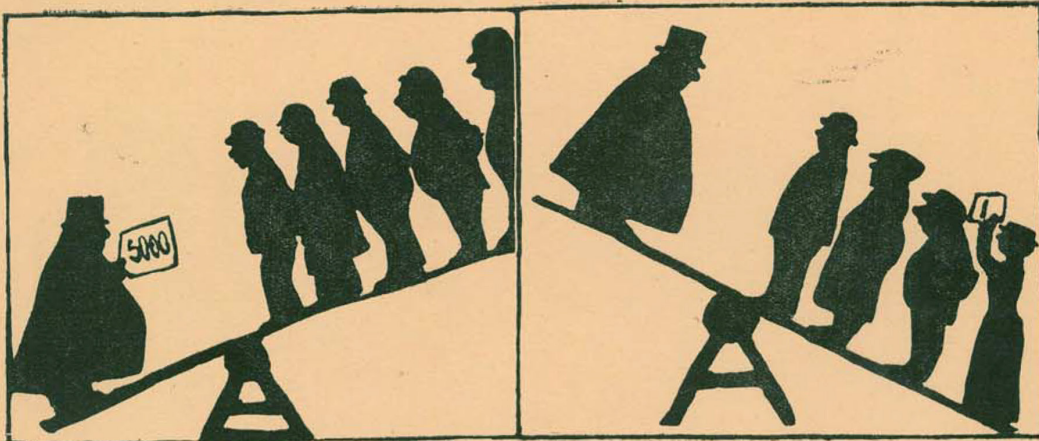

B1

1911/2

Det gamla och det nya systemet.

135
Gävle

Småbrukare och arbetare!

Ni kända helt visst den stora koloss, som ställt sig på ena ändan av gungbrädet härövan. Han är typen för gods- och bruksägaren, bolagsherren och ämbetsmannen, typen för den fätalsväldets regim i stat och kommun, vars värkningar i medborgerligt och ekonomiskt avseende tungt drabbat de fattiga befolkningslagren.

Att ett sådant fätalsvälde, till skada för land och folk, kunnat existera, beror därpå att herrarna till sitt förfogande haft den 5,000-gradiga fyrskalan. Det är tack vare den, som de hänsynslöst regerat inom riksdagens första kammare, inom landsting och kommuner sig till behag och ekonomisk välfärd.

De pösande stormagnaterna äro från och med i år berövade sin styrka, vilken sannerligen inte bestått uti rättskänsla och sunt förnuft utan uteslutande legat i den 5,000-gradiga fyrskalan. De få nu nöja sig med en 40-gradig röstsкала, vilket betyder, att om småfolket är vaket och gör sin plikt så skola herrarna bli tvingade giva vika för småfolkets önskningsar och det nya systemet om folkflertalets rätt att sig beskatta, om så höves, bli rådande.

Men är inte småfolket vaket och gör sin plikt så komma herrarna att sitta kvar i orubbat bo i de politiska och kommunala institutionerna till skada för landet och till förfång för allt det fattiga, arbetande folket, trots det den 5,000-gradiga fyrskalan ersatts med den 40-gradiga röstsкала.

Men om ni alla, småbrukare, lantarbetare, hantverkare, skogarnas och industrins arbetare göra eder plikt nu vid landstingsmannavalet i senare hälften av

mars månad, skall fätalsväldet inom landsting och första kammaren få vika för folkets egen bestämmelserätt.

Vill ni därför få edra krav i samhälligt avseende genomförda, måste ni i tid bereda eder till kraftigt och enigt deltagande vid dessa val och vinnlägga eder om att ni själva och edra gelikar endast rösta med sådana röstsedlar, som upptaga män ur edra egna led och vilka äro medvetna om edra behov och önskningsar.

Bereden eder därför till detta ytterst viktiga val genom att insamla fullmakter av dem, som själva äro förhindrade att rösta. Fullmakterna skola vara försedda med fullmaktsgivarens sigill eller styrkta genom två vittnen.

Bereden eder till valet genom att betala alla till betaining förfallna kommunalutskylder. Om ni icke kunna betala vid senaste, före kommunalstämman i mars varande uppborädsstämma, så se till att skatten blir betald före kommunalstämman och bevaka eder rösträtt vid röstlängdens justering stämmodagen.

Bereden edra vänner och grannar på nödvändigheten av att mangrant gå till landstingsmannavalet med röstsedlar, som äro betecknade med ordet

Arbetarpartiet,

ty endast sådana röstsedlar upptaga namn, till vilkas politiska hederlighet och ärlighet ni tryggt kunna lita.

Fram alltså till val vid kommunalstämman och kolossen härövan skall tack vara eder i gemensamhet med det nya systemet åka upp i höjden, där han väl med sina later egentligen hör hemma.

Gästriklands partidistrikts styrelse.

Gävle 1910.Tr.- o. Tids.-fo. w.

Flygblad utgivet av Socialdemokratiska arbetarepartiet 1910. Vad berättar bilden?

Källa: Arkiv Gävleborg, Gävleborgs distrikt av Socialdemokratiska arbetarepartiet.

RÖSTLÄNGD FÖR			Alsike		
Nummer i debiterings- och uppberörslängden	Den röstberättigades		Beräknad inkomst av fastighet samt av kapital och arbete	Antal röster	
	namn och yrke eller titel	bostad		på grund av den beräknade inkomsten	efter annan grund (som anmärkningskolumnen angiver)
		Transp.	15608	157	
	Lsmännsk. Nils Niklasson	Ekeby N: 3	30	1	
	Karl. Tor Erik	" " i villan område N: 26	42	1	
	Anders Emanuel Andersson	" N: 18	24	1	
	Lsmännsk. Oskar Edström	" N: 19	12	1	
	" Johan Erik Olsson	" N: 20	48	1	
	Gottfrid Ferdinand Lindqvist	" N: 22	6	1	
	Lsmännsk. Karl Erik Eriksson	" Nybodla	246	3	
	" Karl Johan Petrif Olsson	" Solbacka	240	3	
	" Patrik Andersson	" Björkåsen	300	3	
	Folkmedelär. H. P. Petterssons storknus	" Enestug	125	2	
	Spordbruksarb. Gustav Vilfrid Humberg	"	350	4	
	Kåben kammarb. Fehrene Karl Gust. R. Cedersjöström	Fredrikslund	12924	34	
	Fröken Josefina Charlotta Cedersjöström	"	400	4	
	Bejulln. aman. Anders Berglund	"	1280	11	
	Frädl. mäst. Albert William Jonsson	"	400	4	
	Kvinnan Frans Oskar Karlsson	"	570	6	
	Husvärdingen Karl Gustav Pettersson	"	250	3	
	Storvärding. Ernst Lektor Johansson	"	280	3	
	" Petrif Legermark	"	250	3	
	Johan Erik Jansson	"	250	3	
	Karl Henrik Sandberg	"	220	3	
	Samuel Erik Morin	"	100	1	
	Karl Leonard (Fisk) Johansson	"	150	2	
			34105	255	

Röstlängd för Alsike socken 1917. Ge exempel på hur årsinkomst påverkar antalet röster. Vem hade flest röster och vad hade personen för inkomst?

Källa: Uppsala stadsarkiv, Alsike kommun, kommunalnämnden.

Valkrets	Fjögern				Frisinnade				Socialdemokrater				Summa		
	Antal röstande	Medel röst- värde	Antal röster	Antal platser	Antal röstande	Medel röst- värde	Antal röster	Antal platser	Antal röstande	Medel röst- värde	Antal röster	Antal platser	Antal röstande	Antal röster	Antal platser
<u>Landstingsvalet Maj 1910</u>															
Hela staden	1,105	21,85	24,153	6	732	14,17	10,378	2	569	8,39	4,775	1	2,406	39,306	9
<u>Stadsfullmäktigevallet Dec. 1910</u>															
Svanthöcken	372	21,55	8,030	5	203	13,28	2,696	1	251	7,37	1,851	1	826	12,567	7
Kungälv	347	22,65	8,199	5	336	14,50	4,872	2	274	8,87	2,430	1	957	15,501	8
Fjärdingen	377	21,47	8,093	5	318	14,29	4,543	3	169	7,96	1,346	0	864	13,982	8
Summa	1096	22,18	24,312	15	857	14,13	12,111	6	694	8,11	5,627	2	2,647	42,050	23
<u>Landstingsvalet Maj 1912.</u>															
Hela staden	1,322	22,18	29,332	7	675	14,59	9,853	2	419	9,77	4,097	0	2,416	43,282	9
<u>Stadsfullmäktigevallet Dec. 1912.</u>															
Svanthöcken	409	22,32	9,129	5	216	15,53	3,355	2	273	9,57	2,619	1	898	15,103	8
Kungälv	400	23,57	9,349	4	365	14,55	5,385	2	335	9,34	3,037	1	1,090	17,771	7
Fjärdingen	513	21,08	10,775	4	642	11,85	7,607	2	Gemensam siffra för vänsterpartiene i Fjärdingen			1	1,155	18,382	7
Summa	1,322	22,22	29,253	13	1,223	11,66	16,347	6				3	3,143	51,256	22
<u>Stadsfullmäktigevallet Dec. 1914</u>															
Svanthöcken	418	22,62	9,448	4	166	14,88	2,470	1	330	9,71	3,205	2	914	15,123	7
Kungälv	483	22,07	11,147	4	320	14,77	4,729	2	443	9,58	4,247	2	1,246	20,123	8
Fjärdingen	608	20,78	12,606	5	305	15,38	4,692	2	297	7,94	2,212	1	1,210	19,510	8
Summa	1,509	22,00	33,201	13	791	15,03	11,891	5	1,070	9,03	9,664	5	3,370	54,756	23
<u>Landstingsvalet Mars 1916</u>															
Hela staden	1,801	20,80	38,418	7	786	14,95	11,753	2	1,015	9,84	9,792	1	3,602	59,963	10
<u>Stadsfullmäktigevallet i December 1916</u>															
Svanthöcken	484	21,87	10,587	5	208	17,83	2,668	1	484	9,74	4,718	2	1,176	18,973	8
Kungälv	487	22,07	10,886	4	275	15,81	4,349	1	619	9,38	5,808	2	1,345	21,043	7
Fjärdingen	625	20,86	13,058	5	255	18,36	4,688	2	240	8,83	2,120	0	1,120	19,846	7
Summa	1,596	22,22	34,531	14	738	17,21	12,705	4	1,343	9,21	12,646	4	3,641	59,868	22
<u>Stadsfullmäktigevallet i December 1918.</u>															
Svanthöcken	445	23,67	10,535	4	202	20,46	4,135	1	421	15,29	6,438	2	1,068	21,108	7
Kungälv	406	25,53	10,367	4	219	20,75	4,544	1	575	15,55	9,108	3	1,210	24,019	8
Fjärdingen	648	23,07	14,952	6	257	18,91	4,860	1	322	13,57	4,371	1	1,227	24,183	8
Summa	1,499	23,91	35,854	14	678	19,94	13,539	3	1,318	14,99	19,917	6	3,505	69,310	23

Resultat från landstingsvalet i Uppsala 1912. Vilka partiers valresultat redovisas i dokumentet? Vad menas med medelröstvärde?

Källa: Folkrörelsearkivet för Uppsala län, Uppsala läns socialdemokratiska partidistrikt.

B4

Markströms guldsmedsverkstad i Uppsala, sannolikt 1909. Vilka personer på bilden tror du hade rösträtt? Vem tror du hade flest antal röster?

Källa: Uppsala stadsarkiv, KG Markströms guldsmeds AB.

C1

Svenska militärer, sannolikt före 1905. Vad hade införandet av den allmänna värnplikten med rösträttsfrågan att göra?

Källa: Folkrorelsearkivet för Uppsala län, Sixtus Jansons personarkiv.

C2

Hemmans eller lägenhets		Namn och yrke eller titel.	Häftar för fattigundersök. hvarom i § 16 riksdagsordningen sägs.	Nyinflyttad, hvilken på grund af § 26 vallagen ej är rösterättigad.	Icke fullgjort skattskyldig		
namn.	num-mer.				Icke fullgjort honom t. o. m. utgången af sist förlutna året åliggande värmpåskotts-öfningar.	kronoutskylder för åren	kommunalskylder för åren
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Rjökulla, lägenhet		Karlsson, Karl Gustaf, lag.-äg.					
Bodarne	1	Floderus, Selim, arend.					
		Larsson, Frans Oscar, färdväg.		1			
		Wahlgren, Magnus Reinhold, jordbruk.		1			
Spångtorp		Engberg, Johan Ferdinand, topare					
Broby och Eggeby	1.2	Akesson, Karl, arendator		1			
		Asp, Karl Henning, rättare.		1			
		Hanning, Knut Albert, stadsrådg.		1	1		
		Andersson, August, stadsrådg.		1			
		Berg, Karl August, länshövdm.		1			
		Pettersson, Enok Emanuel, stadsrådg.		1			
Rådstugan		Pettersson, Per Gabriel, underskötare		1		10.	
		Widerbäck, Erik, artist.		1			
Brunnby	1	Njurling, Erik Gustaf, tom.-äg.					
		Brunn, Johannes, soldat.					

Röstlängd från Funbo valdistrikt 1912. Ge exempel på anledningar till att man kunde förlora sin rösträtt.

Källa: Uppsala stadsarkiv, Funbo kommun, kommunalnämnden.

Vilket land i Norden var sist med att införa kvinnlig rösträtt?

Källa: Norrbottens föreningsarkiv, Märtha Buchts arkiv.

Tidens frågor.

Uttalanden af sakkunnige
i olika ämnen.

För och mot kvinnornas politiska rösträtt.

Inbjudning till diskussion.

Redaktionen af N. D. A. tillåter sig inbjuda de för kvinnornas rösträttsfråga intresserade att på vår tidnings afdelning Tidens frågor diskutera nedanstående teser, som synas oss sammanfatta några af de betydligare grunderna för och mot kvinnornas politiska rösträtt. För vår del finna vi, att huru tungt vägande skälen för måste erkännas vara, synas dock mot skälen väga ändå tyngre.

Intet inlägg upptages till offentliggörande, som ej innehåller uppgift om författarnamn och innebär en saklig behandling af ämnet, med vederbörligt beaktande af de uppställda tetserna. Alla ärliga meningar respekteras och tillförsäkras plats i diskussionen. Fraseologiska utsväfningar torde i möjligaste måtto undvikas eller åtminstone begränsas. I särskild förbindelse stannar redaktionen till de insändarinnor och insändare, som behaga bifoga sina fotografier (hvilka efter reproduktion blifva återända af redaktionen). Erfarenheten har nämligen visat, att artiklar försedda med porträtt, blifva särskildt observerade.

Teser om kvinnornas rösträtt.

I. För.

1. Etiskt och logiskt måste kraftvet på kvinnornas rösträtt anses så tillvida grundadt, som en människosjälts värde kan vara lika stort, vare sig det kroppsliga höljet är manligt eller kvinnligt.

2. En praktisk motivering af rösträttskraftvet medföres onekligen genom kvinnornas stigande deltagande i yrken och yrkesorganisationer. De organiserade kvinnliga yrkesidkarna kunna säga sig behöfva rösträtten för att ej oräddvis försättas i svagare ställning än de organiserade manliga yrkesutöfvarna.

3. Kvinnornas naturliga ömhet för de svaga och lidande borde kunna väntas bära goda frukter i den sociala och rättsliga lagstiftningen.

II. Mot.

4. Men hur stor än betydelsen af kvinnornas deltagande i politiska omröstningar kan vara, blifver den dock af ringa värde i jämförelse med kvinnornas oomtvistligen högsa uppgift för folket, som är att föda barn och sträfva att lyfta nästa generation till högsta möjliga fysiska, andliga och sedliga höjd.

5. Själva röstandet hindrar gifvetvis ej kvinnorna från att fullfölja denna uppgift. Men däremot är det att antaga, att i det yttre, praktiska lifvet verksamma kvinnliga yrkesidkare komma att mer än hemlifvets kvinnor deltaga i politik. Och dessa intressera sig helt naturligt mera för den politik, som angår deras yrke, än för den, som rör moderskap och hustruuppgifter. Manliga och kvinnliga läkare, manliga och kvinnliga bokförare o. s. v. ha dock i grunden flera ekonomiska och följaktligen politiska intressen gemensamma än en kvinnlig yrkesidkare har med en hemkvinna, som blott är hustru och moder. Men hustru-moderns uppgift är — som sagt — den för nationen ojämförligt betydelsefullare. Denna riskerar följaktligen att blifva af politiken satt i andra rummet; kvinnopolitiken komme sålunda att skjutas åt sidan och därmed i viss mån motverka kvinnighetens stora uppgift. Skadan blefvo stor för nationen.

6. På grund af den kvinnliga psykes säregna beskaffenhet är det att förutse, att kvinnorna skola förstärka särskildt de politiska grupper, som kräfvat sträng underkastelse och lydnad under dogmer och ledare — följaktligen i alla ränder förstärka socialdemokratien, i katolska länder klerikalismen.

Det är gifvetvis i denna punkt icke fråga om de i andligt hänseende högst stående kvinnorna, utan om det stora flertalet.

7. Kvinnornas impulsivitet och benägenhet att följa med strömmen — lägg märke till deras slafviska lydnad under klädekrämsmoderna! — medför faran, att de under inflytande af en tillfällig stark tidsriktning kunna kasta en öfverväldigande röststyrka åt en sida, hvarigenom statslifvets jämvikt och dess lugna utveckling äfventyras.

8. Flertalet kvinnor kommer ständigt att sätta sina känslor af personlig tillgifvenhet öfver hänsyn till den opersonliga staten och den abstrakta tanken på det allmänna

bästa. Gälde det t. ex. valet mellan ett krig, som skulle sätta deras käras lif i fara, och en fred, som skulle innebära en förödmjukelse för nationen och måhända rent af göra dess fria tillvaro illusorisk, så är det anledning frukta, att flertalet röstberättigade kvinnor skulle rösta för freden.

9. Är männe icke bl. a. denna sista risk en af anledningarna till, att de ledande kulturnationerna icke vågat bevilja kvinnorna rösträtt?

10. "På kvinnorösträtten" — skriver en kvinnlig tysk författare — "reflektera blott sådana folk, som sakna nationell frihet, såsom t. ex. Finland, eller sådana, hvilka tills vidare synas tryggade mot invasionsfara, såsom Amerika och hittills England. Ledande kulturländer, som kunna riskera fiendens invasion, såsom t. ex. Tyskland och Frankrike, kunna icke och våga icke göra sig till försöksanalter för det opröfvade."

11. Är då Sverige mindre utsatt för fara än de stora kontinentala kulturländerna? Eller älska vi svenska män och kvinnor vårt land mindre än dessa länders folk göra?

Pressklipp med argument för och emot kvinnlig rösträtt, 1913.
Ge några exempel.

Källa: Arkiv Gävleborg, Föreningen för kvinnans politiska rösträtt
Gävles arkiv.